

Marcin Mazurek

Wpływ obostrzeń epidemicznych na dynamikę i rodzaj przestępczości w Polsce w okresie stanu pandemii COVID-19

The impact of epidemic restrictions on the dynamics and type of crime in Poland during the COVID-19 pandemic

Pandemia COVID-19 spowodowana zakażeniem wirusem SARS-CoV-2 wpływa na reorganizację funkcjonowania społeczeństwa w przestrzeni publicznej. Kolejne fale epidemii skutkują wprowadzaniem obostrzeń epidemicznych, powodujących szereg ograniczeń w sferze życia społecznego, a w szczególności w wymiarze ekonomicznym (gospodarka narodowa, handel, przepływ towarów i usług) oraz kulturowym. Pandemia COVID-19 stała się tematem, który na wielu płaszczyznach zdominował debatę publiczną. Znacząca większość usług świadczonych przez administrację publiczną oraz sektor gospodarczy i kulturalny zaczęła być wykonywana z wykorzystaniem Internetu. Niniejsze uwarunkowania mogą w bezpośredni sposób przyczynić się do wzrostu przestępczości. Mając na uwadze powyższe, autor podjął próbę naukowego zbadania skutków obostrzeń epidemicznych na dynamikę przestępczości na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W niniejszym artykule ograniczenie sprowadza się do oceny wpływu obostrzeń epidemicznych na rozmiar przestępczości stwierdzonej o dużej społecznej szkodliwości oraz jej zapobieganiu. Analizie poddano przestępstwa stwierdzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z podziałem na województwa. Prezentowane treści dotyczą przedziału czasowego od 2019 r. do 2020 r. Stanowią zatem przyczynek do rozpoczęcia interdyscyplinarnych rozważań w zakresie wpływu pandemii COVID-19 na życie społeczne, gospodarcze oraz uwarunkowania bezpieczeństwa społeczeństwa.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo społeczne, przestępczość, dynamika przestępczości, epidemia, obostrzenia epidemiczne.

The COVID-19 pandemic caused by infection with the SARS-CoV-2 virus affects the reorganization of the functioning of society in the public space. Successive waves of the epidemic result in the introduction of epidemic restrictions, causing a number of restrictions in the sphere of social life, in particular in the economic (national economy, trade, flow of goods and services) and cultural dimensions. The COVID-19 pandemic has become a topic that has dominated public debate on many levels. The vast majority of services provided by the public administration and the economic and cultural sector began to be performed with the use of the Internet. These conditions may directly contribute to the increase in crime. Bearing in mind the above, the author made an attempt to scientifically investigate the effects of epidemic restrictions on the dynamics of crime in the territory of the Republic of Poland. In this article, the limitation is reduced to the assessment of the impact of epidemic restrictions on the size of identified crime of high social harmfulness and its prevention. The crimes identified in the territory of the Republic of Poland were analyzed by voivodship. The presented content covers the time period from 2019 to 2020. Therefore, they constitute a contribution to the initiation of interdisciplinary considerations on the impact of the COVID-19 pandemic on social and economic life as well as the conditions of social security.

Key words: social security, crime, dynamics of crime, epidemic, epidemic restrictions.

Wstęp

Populacji ludzkiej od zarania dziejów towarzyszyło zjawisko epidemii, czyli wystąpienia na danym obszarze zakażeń lub zachorowań na chorobę zakaźną w liczbie wyraźnie większej niż we wcześniejszym okresie albo wystąpienie zakażeń lub chorób zakaźnych dotychczas niewystępujących¹.

¹ Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2021 r., poz. 1773), art. 2 pkt. 9.

Zjawisko to zawsze wywoływało dezorganizację życia społecznego². Pojawienie się po 100 latach kolejnej globalnej pandemii³ (ogłoszonej 11 marca 2020 r. przez Światową Organizację Zdrowia) wywołanej przez wirusa określanego SARS-CoV-2, który wywołuje chorobę COVID-19⁴, wymagało całkowitego przemodelowania podejścia do tego typu zagrożeń i błyskawicznego reagowania na jego gwałtowne rozprzestrzenianie. Wirus SARS-CoV-2 pojawił się w Chinach w połowie grudnia 2019 r., a do 1 kwietnia 2020 r. dotarł na obszar praktycznie wszystkich krajów na kuli ziemskiej⁵. Pandemia wirusa SARS-COV-2 przypomniła społeczeństwu o znaczeniu i randze bezpieczeństwa w piramidzie potrzeb A. Masłowa. Bezpieczeństwo ma egzystencjonalny charakter i zawiera się w wielu elementach współczesnej rzeczywistości funkcjonowania zarówno organizacji, jak i pojedynczych jednostek. Bezpieczeństwo jest fundamentem organizacji życia społecznego. Jego zapewnienie warunkuje zaspokojenie pozostałych potrzeb i szeroko pojęty rozwój⁶. Chcąc powstrzymać rozprzestrzenianie się wirusa COVID-19, rządy na całym świecie wprowadziły szereg ograniczeń związanych z działalnością gospodarczą i aktywnością społeczną w czasie tzw. *lockdownu*⁷. Z uwagi na złożoność problematyki autor dokonał selekcji i redukcji danych statystycznych⁸. W artykule zastosowano metodę analizy danych statystycznych dotyczącej przestępczości rozpatrywanej pod kątem najczęściej popełnianych czynów, najbardziej dotkliwych społecznie.

Na potrzeby niniejszego artykułu obostrzenia epidemiczne rozumie się tożsamo z definicją zawartą w *Słowniku języka polskiego*, czyli jako zbiór przepisów merytorycznych wydanych przez podmiot uprawniony w postaci zarządzeń wzmagających surowość praw i zakazów⁹.

² Przykładem epidemii jest pandemia dżumy w Europie w XIV wieku oraz pandemia grypy Hiszpanki w latach 1918-1920.

³ Pandemia (gr. pan „wszyscy”, demos „lud”) – nazwa epidemii o szczególnie dużych rozmiarach, na dużym obszarze, obejmującej kraje, a nawet kontynenty, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/3953787>, (dostęp: 22.03.2021).

⁴ COVID-19 to oficjalna nazwa choroby wywołanej przez nowy wirus koronowy SARS-CoV-2 (SAR-Scoronavirus-2). COVID-19 oznacza koronawirusa 2019.

⁵ W. Kurdziel, M. Bijak, *Działania policyjne w środowisku COVID-19*, PZWL Warszawa 2020, s. 5.

⁶ P. Kamiński *Odkrywamy naukę*, Wydawnictwo Uczelniane Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu, Kalisz 2014, s. 71.

⁷ *Lockdown* (z jęz. ang. blokada, zakaz wyjścia) oznacza wymóg, aby ludzie pozostali tam, gdzie są, zwykle ze względu na szczególne ryzyko dla siebie lub innych.

⁸ J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, Bernardinum, Gdynia 2002, ss. 54, 68-69.

⁹ *Słownik języka polskiego*, PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/obostrzenie;2491805.html>, (dostęp: 22.03.2021).

Analizie poddano dane statystyczne obejmujące wymiar bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej w zakresie przestępstw stwierdzonych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2019-2020. Analizie poddano dane dotyczące przestępczości udostępnione przez Komendę Główną Policji. Poszczególne kategorie przestępstw zestawiono z obostrzeniami i ogranicznikami życia społecznego wynikającymi ze stanu epidemii¹⁰. W dniu 20 marca 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszono stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2¹¹. Następnie zaczęło obowiązywać Rozporządzenie Rady Ministrów z 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii¹².

Oddziaływanie epidemii na przestępczość na terytorium RP

Od ponad roku pandemia COVID-19 jest głównym tematem w debacie publicznej. Wskutek epidemii reorganizacji zostało poddanych szereg podmiotów prywatnych, instytucji i organizacji publicznych. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii wprowadziło¹³:

- ograniczenia określonego sposobu przemieszczania się oraz obowiązek poddania się kwarantannie,
- ograniczenia funkcjonowania określonych instytucji lub zakładów pracy, czasowe ograniczenie określonych zakresów działalności przedsiębiorców oraz obowiązek wykonania określonych zabiegów sanitarnych,
- zakaz organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności,
- czasowe ograniczenie korzystania z lokali lub terenów oraz obowiązek ich zabezpieczenia.

¹⁰ Ustawa dnia 5 grudnia 2008 r..., op. cit., art. 2 pkt 22, stan epidemii – sytuację prawną wprowadzoną na danym obszarze w związku z wystąpieniem epidemii w celu podjęcia określonych w ustawie działań przeciwepidemicznych i zapobiegawczych dla zminimalizowania skutków epidemii.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U.2020, poz. 491).

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U.2020, poz. 566).

¹³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U.2020, poz. 566).

Obostrzenia zredukowały katalog miejsc i sytuacji umożliwiających sprawcom popełnianie przestępstwa w przestrzeni publicznej¹⁴. Epidemia wpłynęła na interakcje w środowisku społecznym i fizycznym. Zdeteminowała zmiany, które stały się interesującym przedmiotem badań naukowych, ponieważ mają wymiar interdyscyplinarny, podobnie jak samo zjawisko przestępczości. Niniejsze zjawiska są niewątpliwie istotnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa państwa¹⁵. Bezpieczeństwo w uproszczonym ujęciu definiowane jest jako „stan wolny od niepokoju, tworzący poczucie pewności”¹⁶. Czynnikiem zakłócającym stan poczucia bezpieczeństwa i pewności funkcjonowania jednostki jest niewątpliwie przestępczość. Zjawisko przestępczości i przestępstwo stanowią przedmiot analiz kryminologii, wiktymologii, kryminalistyki.

Przestępstwa w potocznym rozumieniu stanowią złamanie normy prawnej. Polski kodeks karny¹⁷ określa je natomiast jako czyny zabronione pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie ich popełnienia. W społecznej ocenie przestępczość jest negatywnie postrzegana, podobnie jak patologie i dewiacje społeczne. Przyczyn takiego stanu rzeczy można doszukać się w fakcie, iż zjawiska te odbiegają od ogólnie przyjętych norm społecznych i prawnych¹⁸. Przestępczość jako zagrożenie ewoluuje w obszarach i sektorach bezpieczeństwa, ewolucja i adaptacja przestępców przejawia się szczególnie pod względem:

- bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego państwa (wymiar transgraniczny zjawiska przestępczości),
- działalności członków społeczeństwa, przestępczość narusza jego normy, ład aksjonormatywny i porządek prawny,

¹⁴ W języku polskim pojęcie “publiczny” oznacza “dotyczący ogółu ludzi, służący ogółowi, przeznaczony, dostępny dla wszystkich, ogólny, powszechny, społeczny, nieprywatny” (por. *Słownik języka polskiego* pod red. prof. dr. Mieczysława Szymczaka, PWN, Warszawa 1979, s. 1074). Podobnie przyjmuje się w orzecznictwie, iż miejscem publicznym jest takie miejsce, z którego korzysta nieokreślona liczba niezidentyfikowanych osób (por. wyrok NSA w sprawie II OSK 1002/05 przywołany w kwartalniku „Prawo budowlane”).

¹⁵ Zagrożenia bezpieczeństwa – pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływania na podmiot. Najbardziej klasyczny czynnik środowiska bezpieczeństwa; różni się zagrożenia potencjalne i realne; subiektywne i obiektywne; zewnętrzne i wewnętrzne; militarne i niemilitarne; kryzysowe i wojenne; intencjonalne i przypadkowe (losowe), <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>, (dostęp: 01.04.2021).

¹⁶ W. Fehler, *Współczesne bezpieczeństwo*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003, s. 11.

¹⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2021 r., poz. 1023), art. 1.

¹⁸ A. Kojder, *Godność i siła prawa. Szkice socjologiczno-prawne*. Oficyna Naukowa, Warszawa, 2001.

- wykorzystywania dla działalności przestępczej sytuacji szczególnych, zagrażających bezpieczeństwu, tj. powodzi, pożarów, katastrof, epidemii itp.

Zgodnie z wąskim ujęciem bezpieczeństwa wewnętrznego¹⁹ bezpieczeństwo publiczne stanowi jego elementy składowe. W *Leksykonie policyjnym* bezpieczeństwo publiczne zostało określone jako „ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie i mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustroj i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego”²⁰. Interesujące podejście do bezpieczeństwa publicznego przedstawia J. Widacki, który stwierdza, że: „przez bezpieczeństwo publiczne rozumie się na ogół stan, w którym nie są popełniane przestępstwa, natomiast przez porządek publiczny stan, w którym nie są popełniane wykroczenia”²¹. Temat przestępczości nierozdzielnie związany jest z podmiotem bezpieczeństwa, którym jest człowiek. Możemy więc mówić o wpływie przestępczości na poczucie i ocenę bezpieczeństwa personalnego (osobistego). Bezpieczeństwo personalne na potrzeby niniejszego artykułu autor definiuje jako stan wolny od zagrożeń w postaci wszelkiego rodzaju przemocy fizycznej, gwarancja nietykalności dóbr chronionych prawem, takich jak: życie, zdrowie, nietykalność osobista, seksualna i mienia. Główne czyny naruszające bezpośrednio lub pośrednio wymiar bezpieczeństwa personalnego to przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwa przeciwko mieniu, obrotowi gospodarczemu i przestępczość narkotykowa.

W powszechnej opinii zdarzenia przedłużające się w czasie oraz te noszące znamiona sytuacji kryzysowej wpływają na nastroje społeczne i mogą prowadzić do wzrostu niezadowolenia społecznego. Zagrożenia epidemiczne generują ryzyko utraty zdrowia i życia, wymuszają konieczność hospitalizacji i izolacji ludności, sprzyjają wystąpieniu paniki, utrudnieniom w dostępie do towarów i usług oraz znacznym spadkiem PKB²².

¹⁹ Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa (bezpieczeństwo krajowe) – transsektorowy obszar bezpieczeństwa, którego treść (cele, warunki, sposoby i środki) odnosi się do środowiska wewnętrznego państwa (środowiska krajowego). <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownikbbnpropozy/6035>, MINISLOWNIK - BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html, (dostęp: 01.04.2021).

²⁰ *Leksykon policyjny*, W. Pływaczewski, G. Kędzińska (red.), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2001.

²¹ J. Widacki, *Konieczny drugi etap reformy policji*, [w:] *Bezpieczny obywatel – bezpieczne państwo*; J. Widacki, J. Czapka (red.), KUL, Lublin 1998, s. 167; A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009, s. 11-15.

²² <https://uni.wroc.pl/czy-pandemia-covid-19-spowoduje-zapasc-globalnej-gospodarki/>, (dostęp: 22.03.2021).

Bezpieczeństwo społeczne odzwierciedla stan bezpieczeństwa społeczności lokalnej, tj. stan bezpieczeństwa dużych aglomeracji miejskich, małych miejscowości oraz obszarów wiejskich. Elementy te poddane szerszej analizie stanowią całościowo wypadkową w ocenie bezpieczeństwa państwa²³. Przestępczość zorganizowana w przestrzeni gospodarczej jest jednym z wielu elementów utrudniających budowę, kumulowanie i dysponowanie kapitałem społecznym. Kapitał ten w znacznym stopniu determinuje wzrost gospodarczy²⁴. Bezspornym faktem jest, iż zarówno przestępczość pospolita, jak i przestępczość zorganizowana prowadzi do wymiernych i wielowymiarowych strat społecznych. W celu zapobiegania przestępczości podejmowany jest szereg inicjatyw z zakresu prewencji. Polityka prewencyjna ma na celu działania zmierzające do ograniczenia skali przestępczości. Przyjmuje ona zazwyczaj postać kampanii czy też programów ogólnopolskich, takich jak Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem Bezpieczniej” im. Władysława Stasiaka²⁵ oraz programów lokalnych i regionalnych²⁶. Egzekwowanie prawa stanowi również istotne koszty dla budżetu państwa.

Policja jest podmiotem wykonawczym w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz egzekwowania prawa. Formacja ta jest służbą pozostającą najbliżej obywatela, tzn. będącą wśród społeczności lokalnych w ramach służby patrolowej. Policja jest bardzo często w ramach zadań własnych inicjatorem działań profilaktycznych z zakresu zwalczania i przeciwdziałania przestępczości pospolitej. Podejmowane przez nią działania są niezmiennie ukierunkowane na minimalizację negatywnych zjawisk wpływających na poczucie bezpieczeństwa i eliminację zjawisk kryminogennych²⁷ w wymiarze lokalnym, regionalnym, a w konsekwencji ogólnokrajowym.

Zdefiniowanie przestępczości zorganizowanej jest skomplikowane ze względu na złożoność, zmienność oraz różnorodność form tego

²³ R. Wiak, *Europejska sieć prewencji a bezpieczeństwo społeczności lokalnej, Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, Warszawa 2009, s. 176.

²⁴ W. Florczak, *Produktywność czynników wzrostu PKB*, „Wiadomości Statystyczne” 2011, nr 2.

²⁵ <https://policja.pl/pol/kgp/biuro-prewencji/wydzial-profilaktyki-sp/programy-krajowe-i-rzad/128310.Program-ograniczania-przestepczosci-i-aspoecznych-zachowan-Razem-bezpieczniej-i.html>, (dostęp: 01.04.2021).

²⁶ Przykładem dla miasta Poznań – Miejski program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego, <https://www.poznan.pl/mim/main/-,p,1443,15149.html> (dostęp: 22.02.2021).

²⁷ Na prewencję kryminalną składały się prowadzone przez Policję działania, projekty prewencyjne, programy profilaktyczne, akcje i inicjatywy współpracy ze społeczeństwem.

zjawiska²⁸. W przestępczość zorganizowaną w głównej mierze wpisuje się produkcja i dystrybucja środków odurzających, handel bronią i materiałami wybuchowymi oraz szeroko pojęty przemysł (m.in. narkotyków, broni, amunicji, aut, alkoholu, papierosów, ludzi). W zakres tej przestępczości wchodzi ponadto fałszerstwo (pieniędzy, kart kredytowych, znaków akcyzy etc.), podrabianie towarów markowych, przestępstwa gospodarcze, handel ludźmi, dziećmi i organami. Zorganizowaną przestępczość cechuje wiele aktywności prawnie zabronionych mających na celu przyniesienie sprawcom zysku. W kodeksie karnym czyn ten określony jest w art. 258 jako udział w zorganizowanej grupie lub związku przestępczym²⁹. Przestępczość zorganizowana jest zjawiskiem o charakterze kryminalnym, na które składa się zespół bezprawnych przedsięwzięć. Na potrzeby niniejszego artykułu autor definiuje przestępczość zorganizowaną jako zespół przedsięwzięć ludzkich i materiałowo-technicznych ukierunkowany na pozyskanie korzyści w sposób bezprawny poprzez penetrowanie przestrzeni lokalnej, regionalnej, krajowej, międzynarodowej w wymiarze społecznym, gospodarczym i cyberprzestrzeni.

Zależności między przestępczością a obostrzeniami epidemicznymi w ujęciu teoretycznym

Rozważania skupiają się przede wszystkim na osobie sprawcy, często nie rozpatrując innych czynników. Wieloaspektowość obostrzeń pandemicznych w powiązaniu do subdyscypliny kryminologii – kryminologii środowiskowej, wymaga zwrócenia uwagi na zmienne tymczasowe powstałe w przestrzeni, społeczności, obszarze gospodarczym oraz cyberprzestrzeni. Obostrzenia epidemiczne, zunifikowane dla każdego z analizowanych obszarów, mogą wywierać podobne skutki dla bezpieczeństwa.

²⁸ W. Mądrzejowski, *Przestępczość zorganizowana. System zwalczania*, PWN, Warszawa 2015.

²⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r..., op. cit., art. 258 § 1. Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, § 2. Jeżeli grupa albo związek określone w § 1 mają charakter zbrojny albo mają na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, § 3. Kto grupę albo związek określone w § 1, w tym mające charakter zbrojny, zakłada lub taką grupą albo związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10, § 4. Kto grupę albo związek mające na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zakłada lub taką grupą lub związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Mając na uwadze przedstawioną specyfikę i literaturę przedmiotu³⁰, można wyodrębnić czynniki oddziałujące na przestępczość. Zaliczamy do nich te o charakterze społeczno-ekonomicznym, demograficznym i środowiskowym. Ich główne składowe to m.in.: ubóstwo, bezrobocie, zróżnicowanie społeczne, nierównomierny rozwój gospodarczy, dysproporcje w wykształceniu, rodziny dewiacyjne, zróżnicowanie rasowe, alkohol/narkotyki, prostytutka. Wszystkie w codziennych uwarunkowaniach występują w powiązaniu z wszelkimi aktywnościami społecznymi, handlem, usługami, branżą rozrywkową, transportem zbiorowym, imprezami masowymi etc. Przy założeniu, że efektywność pracy organów ścigania, jak i wskaźnik wykrywalności nie uległy zmianie, sytuacja epidemiczna stała się czynnikiem redukującym szereg aktywności życia społecznego a zarazem redukującym zachowania niezgodnie z prawem. Główne zależności pomiędzy obostrzeniami pandemicznymi a przestępstwami najbardziej uciążliwymi społecznie dostrzegalne są w kategoriach czynów o wysokiej społecznej szkodliwości.

Główne determinanty oddziałujące na życie społeczne i zjawisko przestępczości to obostrzenia wywołane epidemią i ich skutki, takie jak przeniesienie wielu aktywności życia społecznego do strefy wirtualnej, które spowodowało przyspieszenie cyfryzacji przestrzeni oraz rozwój e-usług, e-administracji oraz e-płatności. Podkreślenia wymaga to, że przestępczość ewaluuje również w kierunku cyberprzestępczości³¹. Okres epidemii to stan ograniczeń społecznych, przepływu towarów i usług, również przepływu nielegalnych lub pochodzących z działalności przestępczej przedmiotów. Czynniki mogące nasilać przestępczość pospolitą i przestępczość zorganizowaną to także dysproporcje między popytem a podażą towarów oraz wzrost bezrobocia i minimalizacji płac, a zarazem wzrost niepokoju społecznego. Aktywność przestępcza dostrzegalna jest w tym okresie w oszustwach związanych z prewencją epidemiczną i zaopatrzeniem w środki ochronne, podrabianiem produktów medycznych, testów na obecność wirusa, a także szczepionek³². Działania przestępcze sprowadzają się także do wykorzystywania firm

³⁰ E. Bogacka, *Poziom i czynniki przestępczości w układzie regionalnym Polski*, [w:] *Wybrane problemy miast i aglomeracji miejskich na początku XXI wieku*, Poznań 2009., B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 2007, K. Kądziołka, *Sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców a przestępczość w Polsce*, 2015.

³¹ <https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2020/numer-182-maj-2020/188578,Stare-metody-w-nowym-wydaniu.html>, (dostęp: 22.02.2021).

³² https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_pl, (dostęp: 22.02.2021).

będących w trudnej sytuacji finansowej (zjawisko lichwy), wyłudzeń środków z rządowych tarcz finansowych³³, a także korupcji urzędniczej w zakresie pozyskiwania środków finansowych. Przystępczość stanowi wyzwania w zakresie prewencji i walki z korupcją, i legalizacji nielegalnych dochodów. Powyższe wskazuje, że przystępczość będzie przyjmowała coraz częściej formy zorganizowane, a działania przystępcze będą prowadzone w cyberprzestrzeni. Stan ten wymaga konieczności intensyfikacji w zakresie współpracy służb i organów krajowych i międzynarodowych zwalczających przystępczość. Istotnym elementem skuteczności organów ścigania będą działania operacyjno-rozpoznawcze. Wymiana informacji niejednokrotnie będzie opierać się na wcześniejszych doświadczeniach i powołaniu grup roboczych w formie zarówno stałej, jak i doraźnych zespołów roboczych do spraw indywidualnych. Konieczność powoływania niniejszych zespołów jest niezbędna w zakresie przeciwdziałania przystępczości w wymiarze lokalnym, regionalnym oraz międzynarodowym, ponieważ efektywne wykrywanie sprawców przystępstw popełnionych przy użyciu nowoczesnych technologii teleinformatycznych w związku z cyberprzystępczością wymaga właściwej legislacji i ewolucji przepisów prawa wychodzących naprzeciw nowym formom i metodom przystępczości.

Przystępczość w dobie pandemii

Reorganizacja funkcjonowania społeczeństwa wynikająca z obostrzeń epidemicznych wymusiła zmiany także w tzw. świecie przystępczym. Przystępcy pospolici, jak i zorganizowane grupy, zmuszeni zostali do poszukiwania nowych form i metod działania. Trend ten ma wymiar międzynarodowy. Problematykę tę przedstawiają raporty Europolu, Interpolu, Secret Service, a także raporty policji z wielu państw na świecie. Odnoszą się one do wpływu epidemii na przystępczość pospolitą i zorganizowaną³⁴.

³³ Policjanci CBŚP, pod nadzorem Prokuratury Regionalnej w Rzeszowie i przy wsparciu Krajowej Administracji Skarbowej, zatrzymali 5 osób podejrzanych o udział w zorganizowanej grupie przystępczej, której członkom zarzuca się oszustwa, w tym także wyłudzenie ponad 185 tys. zł, pochodzące z tzw. tarczy finansowej.

³⁴ *How COVID-19-related crime infected Europe during 2020*, <https://www.europol.europa.eu/publication-s-documents/how-covid-19-related-crime-infected-europe-during-2020>, (dostęp: 04.04.2021), <https://fibis.pl/zagadnienia/przystepczosc-zorganizowana-w-dobie-koronawirusa-proba-bilansu/2020>, (dostęp: 04.04.2021).

Prowadzenie statystyk z zakresu przestępczości jest konieczne, ponieważ skutki przestępstw są doraźne, natomiast efekty łamania prawa mają charakter długofalowy. Naruszenie ładu i porządku publicznego poprzez popełnienie wykroczeń i przestępstw stanowi stały element analiz statystycznych prowadzonych przez Policję. Trafność wniosków wynikających z analizy danych uwarunkowana jest jakością informacji, które mierzą zjawisko przestępczości. Statystyka policyjna obecnie szacowana jest na podstawie danych zawartych w Krajowym Systemie Informacji Policji. System rejestruje ogół czynów zabronionych (przestępstw), o których informację uzyskały organy ścigania i na jej podstawie wszczęły postępowanie przygotowawcze oraz potwierdziły popełnienie przestępstwa w toku prowadzonych dochodzeń lub śledztw³⁵. Zbiory danych policyjnych obejmują tylko zdarzenia zakończone postępowaniem przygotowawczym. Są to te czyny, które zostały zgłoszone na Policję lub przez Policję ujawnione. Analiza przestępczości w danych policyjnych nie odzwierciedla liczby przestępstw nieujawnionych, tzn. tych, o których odpowiednie organy ścigania, w tym Policja, nie zostały poinformowane. Analiza tej problematyki wymaga badań wiktymizacyjnych. Celem określania tzw. ciemnej liczby przestępstw jest określenie stanu faktycznego oraz doprecyzowania skali przestępczości rzeczywistej. Policyjna statystyka przestępczości stwierdzonej zawiera przestępstwa ujawnione w ramach postępowania przygotowawczego zakończonego:

- aktem oskarżenia,
- przekazaniem sprawy do sądu rodzinnego w przypadku nieletniego,
- przekazaniem sprawy do organów ścigania innych krajów,
- umorzeniem sprawy z powodu braku dowodów winy, niewykrycia sprawcy, śmierci podejrzanego lub jego niepoczytalności.

B. Hołyst zaznacza, że dynamikę przestępczości postrzega się jako tempo i kierunek zmian podstawowych cech zbioru czynów przestępnych³⁶. Analizując przestępczość stwierdzoną (tabela 1), podkreślić należy, że w omawianym okresie nie miały miejsca zmiany prawne w zakresie kwalifikacji czynów pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem.

³⁵ Przestępstwo stwierdzone – jest to naruszenie normy prawnej, które w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono przez policję i prokuraturę, że jest to przestępstwo (przypis autora).

³⁶ B. Hołyst, *Kryminologia*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2001, s. 63.

Tabela 1. Przestępczość w Polsce w latach 2019-2020

Jednostka podziału administracyjnego	Rok	Przestępstwa stwierdzone	Dynamika %
terytorium RP	2020	469 971	-8%
	2019	507 183	
województwo dolnośląskie	2020	52 975	-3%
	2019	54 714	
województwo kujawsko-pomorskie	2020	23 577	-3%
	2019	24 266	
województwo lubelskie	2020	17 859	-12%
	2019	20 063	
województwo lubuskie	2020	16 315	-9%
	2019	17 859	
województwo łódzkie	2020	27 308	-2%
	2019	27 967	
województwo małopolskie	2020	37 520	-12%
	2019	41 898	
województwo mazowieckie ³⁷ (KWP z/s w Radomiu i KSP Warszawa)	2020	72 652	-8%
	2019	78 722	
teren działania KWP z/s w Radomiu	2020	23 271	-5%
	2019	24 571	
teren działania KSP Warszawa	2020	49 381	-10%
	2019	54 151	
województwo opolskie	2020	10 872	- 4%
	2019	11 279	
województwo podkarpackie	2020	14 893	-5%
	2019	15 608	
województwo podlaskie	2020	10 600	3%
	2019	10 318	
województwo pomorskie	2020	34 977	7%
	2019	32 417	

³⁷ Obszarem działania Komendy Stołecznej Policji (KSP) jest obszar miasta stołecznego Warszawy oraz powiatów: grodziskiego, legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, otwockiego, piaseczyńskiego, przuszkowskiego, warszawskiego zachodniego i wołomińskiego.

Jednostka podziału administracyjnego	Rok	Przestępstwa stwierdzone	Dynamika %
województwo śląskie	2020	61 635	-8%
	2019	66 798	
województwo świętokrzyskie	2020	11 376	-5%
	2019	11 923	
województwo warmińsko-mazurskie	2020	16 623	-1%
	2019	16 766	
województwo wielkopolskie	2020	35 870	-8%
	2019	39 073	
województwo zachodniopomorskie	2020	24 919	-51%
	2019	37 867	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Komendy Głównej Policji.

W czternastu województwach natężenie przestępstw stwierdzonych w 2020 r. ogółem było mniejsze niż w roku poprzedzającym epidemię. Największy spadek przestępczości stwierdzonej nastąpił w województwie warmińsko-mazurskim – 51%. Znaczący spadek stwierdzonych przestępstw miał miejsce również w województwach lubelskim i małopolskim tj. – 12% oraz garnizonie Komendy Stołecznej Policji – 10%. Natomiast na terenie całego województwa mazowieckiego spadek przestępczości ogólnej wynosi – 8%. Dane przedstawione przez Komendę Wojewódzką w Radomiu notowały spadek rzędu 5%. Przestępczość zmalała także w województwach: lubelskim o 9%, pomorskim o 7%, świętokrzyskim o 5%. Z danych statystycznych Komendy Głównej Policji wynika, iż najmniejsza różnica spadku przestępczości występuje w województwie warmińsko-mazurskim, tj. – 1%. Natomiast wzrost przestępczości nastąpił w województwach pomorskim o 7% i podlaskim o 3%. Pomimo wzrostu zjawiska przestępczości w dwóch województwach spadek przestępczości w skali kraju wyniósł 8%. Zjawisko to nie jest przypadkowe, ponieważ na spadek liczby przestępstw stwierdzonych, ujętych w statystykach policyjnych w 2020 r. miały wpływ ograniczenia w życiu społecznym wywołane stanem epidemii. Niniejszy fakt jest znacznie bardziej dostrzegalny w podziale na poszczególne kategorie przestępstw (tabela 2).

Tabela 2. Przepęstwa o wysokiej społecznej szkodliwości w latach 2019-2020

Rodzaj przęstwa	Rok		Dynamika %
	2019	2020	
Zabójstwo	542	641	18%
Zgwałcenie	1 354	1034	- 24%
Uszczerbek na zdrowiu	10 215	8 694	- 17%
Bójka lub pobicie	3 533	2 801	- 26%
Kradzież cudzej rzeczy	103 910	98 886	- 5%
Kradzież z włamaniem	69 253	72 502	5%
Przępczość rozbójnicza	4 885	4 465	- 10%
Przępczość narkotykowa	59 327	59 442	-0,1%
Przępczość korupcyjna	6 577	8 038	22%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Komendy Głównej Policji.

Przępczość na terenie całego kraju według danych Komendy Głównej Policji uległa znacznemu zmniejszeniu³⁸. Zmalała liczba kradzieży, rozbójów, wymuszeń i kradzieży rozbójniczych. Komenda Główna Policji podkreśla zauważalną tendencję spadkową o blisko 26% liczby bójek i pobić. W 2019 r. odnotowano takich przypadków 3533, zaś w 2020 r. 2801. Przępstwa przeciwko życiu i zdrowiu w postaci zabójstw na terenie całego kraju wzrosły o 18%. W 2020 r. popełniono 641 zabójstw, tj. o 99 więcej niż w 2019 r. W ujęciu socjologicznym jest to wynik długotrwałej izolacji i rosnących napięć wynikających ze stanu niepewności wywołanych epidemią. Dominują zabójstwa na tle konfliktów rodzinnych czy koleżeńskich związanych z alkoholem. Z powodu pandemii ludzie przez długi czas są zamknięci w domach, przebywają razem całe dni, przez co dochodzi do konfliktów. Często mają miejsce również tzw. zbrodnie kuchenne³⁹. Liczba przępstw w postaci gwałtu (o 24%) oraz przępstw przeciwko życiu i zdrowiu popełnionych najczęściej w przestrzeni publicznej uległy zmniejszeniu (tzn. uszczerbek na zdrowiu o 17%, bójki lub pobicia o 26%). Skutkiem tego jest zamknięcie szeroko pojętych

³⁸ <https://policja.pl/pol/form/1,dok.html>, (dostęp: 22.03.2021).

³⁹ Ofiary przemocy domowej w afekcie zabijają sprawców podczas kłótni narzędziem dostępnym pod ręką.

miejsc rozrywki, odwołanie imprez masowych, wyłączenie z użytkowania klubów nocnych, dyskotek, a także wprowadzenie ograniczeń w zakresie przemieszczania się ludności. Czas pandemii COVID-19 to również spadek przestępczość rozbójniczej o 10%. W 2019 r. odnotowano 103 910 kradzieży mienia, zaś w 2020 r. stwierdzono 98 886 kradzieży, czyli nastąpił spadek o około 5%.

Szczególną uwagę należy zwrócić ponadto na przestępczość narkotykową, która utrzymuje się na wysokim i niemal niezmiennym poziomie, mimo wprowadzenia obostrzeń epidemicznych oraz zminimalizowania życia rozrywkowego, które stanowi płaszczyznę dla rynku zbytu substancji odurzających. Niemniej dzięki współpracy międzynarodowej Policji w zakresie przestępczości transgranicznej, na tzw. czarny rynek nie zostało wprowadzone w 2019 r. ponad siedem ton narkotyków, a w 2020 r. udaremnilo wprowadzenie ponad czterech ton. Działania zrealizowane w oparciu o współpracę międzynarodową co do naturalizacji zagrożeń transgranicznych skutkują zabezpieczeniem środków odurzających i psychotropowych oraz prekursorów mających służyć wyprodukowaniu kolejnych porcji narkotyków. Podczas prowadzonych akcji zlikwidowano 31 laboratoriów narkotyków syntetycznych (w 2019 r. było ich 28). Był to także rekordowy rok pod względem likwidacji plantacji konopi indyjskich, których zlikwidowano 75 (w 2019 r. zlikwidowano 38). Ponadto zdumiewa liczba przejętych krzewów konopi indyjskiej. W 2020 r. zabezpieczono ich blisko 40 tysięcy, gdzie w 2019 r. było to ponad 11 tysięcy. W tym przypadku wzrost nastąpił o 241%.

Na kanwie przedstawionej statystyki niepokojący jest wzrost korupcji, jaki odnotowano pomiędzy 2019 r. a 2020 r., wzrosła ona bowiem aż o 22%. Kryzys gospodarczy spowodowany skutkami COVID-19 może przekładać się zatem na wzrost tendencji do korupcji. Przykładem są m.in. próby wyłudzenia środków finansowych z tarcz antykryzysowych⁴⁰. Korupcja bardzo często powiązana jest z przestępczością gospodarczą. Rozszerzając rozważania o kategorię przestępczości gospodarczej, zauważalny jest wzrost o 10 796 przypadków w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. (tabela 3).

⁴⁰ Tarcza antykryzysowa to pakiet rozwiązań przygotowanych przez rząd, który ma ochronić polskie państwo i obywateli przed kryzysem wywołanym pandemią koronawirusa. Opiera się na pięciu filarach: ochronie miejsc pracy i bezpieczeństwu pracowników, finansowaniu przedsiębiorców, ochronie zdrowia, wzmocnieniu systemu finansowego, inwestycjach publicznych, <https://www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa>, (dostęp: 04.04.2021).

Tabela 3. Przestępstwa gospodarcze w Polsce w latach 2019 i 2020

Rodzaj przestępstwa	Rok		Dynamika %
	2019	2020	
Przestępczość gospodarcza	187 367	187 367	6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

W okresie epidemii odnotowano 198 163 przypadków przestępczości gospodarczej, co stanowi wzrost rzędu 6%. Instytucjonalny wymiar współpracy polskiej Policji z podmiotami krajowymi i międzynarodowymi mimo utrudnień wynikających ze stanu pandemii doprowadził do sukcesywnego zrealizowania przedsięwzięć w zakresie zwalczania przestępczej działalności gospodarczej w wymiarze lokalnym i regionalnym. Według statystyk Policji, w 2019 r. zebrano materiał procesowy i przedstawiono zarzuty ponad 3 tys. osób⁴¹. W roku 2020 przy mniejszej liczbie podejrzanych w stosunku do 2019 r. liczba ta wyniosła ponad 2 tys. osób, które usłyszało zarzuty kierowania lub udziału w zorganizowanej grupie przestępczej. Skuteczna walka z zorganizowaną przestępczością miała również wymiar w likwidacji zaplecza finansowego grup przestępczych i zabezpieczania majątków na poczet przyszłych kar. W 2020 r. zabezpieczono mienie należące do podejrzanych o przestępczość gospodarczą w wysokości ponad 700 mln zł. Analiza przedstawionych danych statystycznych pozwala na wyciągnięcie wniosku, że na znaczeniu zyskuje tendencja rozwoju tzw. produktów „krajowych” oraz wzrost wysiłków logistyczno-technicznych celem produkcji narkotyków. Przestępczości narkotykowej niejednokrotnie równolegle towarzyszy przestępczość tytoniowa, a skuteczne rozpoznanie mechanizmów działania przestępców, również poza granicami kraju, sprzyja likwidacji nielegalnych fabryk papierosów. Z uwagi na to, że Rzeczypospolita Polska posiada najdalej wysuniętą na wschodzie zewnętrzną granicę Unii Europejskiej, polskie służby odgrywają szczególną rolę w przeciwdziałaniu i zwalczaniu zagrożeń transgranicznych. Praca polskich funkcjonariuszy Policji, a w szczególności funkcjonariuszy Centralnego Biura Śledczego Policji, materializuje się w postaci informacji udostępnianych policjom zagranicznym. Informacje te wielokrotnie przełożyły się na sukcesy funkcjonariuszy służb w innych krajach Unii

⁴¹ https://isp.policja.pl/isp/aktualnosci/15846_Podsumowujemy-2020-rok-w-Policji.html, (dostęp: 20.03.2021).

Europejskiej w zakresie rozpracowania grup przestępczych⁴². Konieczność i jednocześnie potrzeba współpracy międzynarodowej polskiej Policji z partnerami z zagranicy wymagała powołania w Centralnym Biurze Śledczym Policji (CBŚP) Wydziału Operacji Międzynarodowych (WOM), koncentrującego działalność na rozpoznawaniu, analizie i przeciwdziałaniu zagrożeniom międzynarodowym przestępczości zorganizowanej i zwalczaniu przestępczości transgranicznej⁴³. Centralne Biuro Śledcze Policji prowadzi natomiast zintensyfikowaną współpracę międzynarodową ze służbami i instytucjami wielu krajów, często przy wsparciu Europejskiego Urzędu Policji (Europolu) oraz Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust'u). Należy w tym miejscu podkreślić, iż sukcesy polskiej Policji w zakresie przeciwdziałania przestępczości transgranicznej nie są uwarunkowane wyłącznie współpracą ze służbami innych państw. Współdziałanie z podmiotami krajowymi, szczególnie z prokuraturą, funkcjonariuszami komend wojewódzkich Policji, Strażą Graniczną, Centralnym Biurem Antykorupcyjnym, Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajową Administracją Skarbową, Głównym Inspektoratem Sanitarnym, Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej i innymi instytucjami ma równie istotne znaczenie w niniejszym zakresie.

Zarządzeniem Prokuratora Krajowego z 16 marca 2020 r. w Prokuraturze Krajowej powołany został zespół prokuratorów ds. koordynacji walki z przestępczością gospodarczą w związku ze stanem zagrożenia epidemicznego. Do zadań zespołu należy koordynowanie prowadzonych w prokuraturach postępowań związanych z nadużyciami gospodarczymi, których przedmiotem są⁴⁴:

- sprzedaż bez uzasadnienia ekonomicznego i po zawyżonych cenach towarów, w tym w szczególności artykułów spożywczych, leków, artykułów medycznych, środków dezynfekcyjnych;
- oszustwa dotyczące rzeczywistej wartości, jakości i przydatności nabywanych towarów;
- oszustwa internetowe polegające na wyłudzeniu pieniędzy pod pozorem zagrożenia epidemicznego;

⁴² W wyniku tych działań w 2020 r. zlikwidowano 4 działające fabryki papierosów, jak również zabezpieczono ok. 48 mln szt. papierosów i ponad 123 tony krajanki tytoniowej.

⁴³ <https://cbsp.policja.pl/cbs/aktualnosci/54587>, Powołanie-Wydziału-Operacji-Międzynarodowych.html, (dostęp: 18.02.2021).

⁴⁴ <https://pk.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-prokuratury-krajowej/prokurator-generalny-powolal-zespol-dospraw-koordynacji-walki-z-przestepczoscia-gospodarcza-w-zwiazku-z-epidemia-koronawirusa>, (dostęp: 18.02.2021).

- oszustwa polegające na dezinformacji co do działania służb sanitarnych, kontrolnych i ochrony porządku publicznego państwa;
- zawieranie niekorzystnych umów poprzez wykorzystanie trudnego położenia pokrzywdzonych.

W ujęciu systemowym kluczowa jest współpraca w zakresie międzyresortowym pomiędzy Ministrem Finansów, Ministrem Sprawiedliwości (Prokuratorem Generalnym) i Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie współdziałania przy stosowaniu Decyzji Rady UE 2007/845/WSiSW z 6 grudnia 2007 r. dotyczącej współpracy pomiędzy biurami ds. odzyskiwania mienia w państwach członkowskich w dziedzinie wykrywania i identyfikacji korzyści pochodzących z przestępstwa lub innego mienia związanego z przestępstwem⁴⁵.

Podsumowanie

Analizy danych statystycznych zamieszczone w niniejszym artykule oparte zostały o statystyki policyjne stanowiące powszechny, podstawowy miernik oceny zagrożenia przestępczością. Nie jest to wskaźnik doskonały, jednak ilustruje pewne procesy społeczne i odzwierciedla rzeczywistość. Mówiąc o statystyce policyjnej, należy pamiętać o tzw. ciemnej liczbie przestępstw. Analiza danych od okresu wybuchu pandemii COVID-19 pozwala zauważyć spadek przestępczości pospolitej oraz najbardziej społecznie szkodliwych przestępstw za wyjątkiem zabójstw i przestępczości korupcyjnej. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że epidemia wymusiła szereg ograniczeń w funkcjonowaniu przestrzennym i społecznym. Ograniczenia te w ujęciu teoretycznym są powiązane z poszczególnymi rodzajami czynów zabronionych, determinują ich wzrost lub spadek. Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, że w analizowanym okresie odnotowano statystyczną poprawę stanu bezpieczeństwa publicznego pozostającego w kompetencjach Policji, co stanowi obiektywną ocenę. Subiektywna ocena poczucia bezpieczeństwa wymaga natomiast badań opinii społecznej. Zmniejszona została aktywność i liczba zachowań przestępczych w przestrzeni publicznej,

⁴⁵ Decyzja Rady UE 2007/845/WSiSW z 6 grudnia 2007 r. dotycząca współpracy pomiędzy biurami ds. odzyskiwania mienia w państwach członkowskich w dziedzinie wykrywania i identyfikacji korzyści pochodzących z przestępstwa lub innego mienia związanego z przestępstwem, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32007D0845>, (dostęp: 18.02.2021).

tym samym zauważalny jest spadek gwałtów, uszczerbków na zdrowiu, bójek i pobić, kradzieży z włamaniem oraz przestępczości rozbójniczej. Tendencja ta jest skutkiem obostrzeń epidemicznych i ograniczeń w przestrzeni publicznej. Pomimo wzrostu liczby zabójstw i adaptacji przestępców do współczesnej rzeczywistości stwierdzić należy, że liczba czynów najbardziej dotkliwych społecznie spada. W efekcie procesów globalizacyjnych przestępczość zyskała również wymiar transgraniczny. Można prognozować, że ewoluujące zorganizowane grupy, angażujące się w przestępstwa ekonomiczne na dużą skalę, legalizujące środki pochodzące ze swojej działalności, będą w najbliższych latach jednym z największych zagrożeń dla funkcjonowania demokratycznego państwa. Walka z przestępczością wymaga stosowania metod przeciwdziałania, w tym współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym. Współpraca sektora publicznego z sektorem naukowo-badawczym, sektorem prywatnym, administracją rządową i samorządową, społeczeństwem oraz środkami masowego przekazu powinna skutkować poprawą stanu obecnego⁴⁶. Jednak bez względu na przemijające oraz nowo pojawiające się wyzwania struktury państwa powinny rozwijać zdolności w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej, z uwzględnieniem działalności przestępczej w alternatywnych obszarach, np. przestępczości gospodarczej oraz cyberprzestrzeni, która nie definiuje granic administracyjnych państw. W tym obszarze ważnymi stają się programy i kampanie społeczne edukujące obywateli na rzecz współczesnych zagrożeń. Niemniej Policja, mając na uwadze zachodzące zmiany, podczas spotkań profilaktycznych ze społeczeństwem powinna tę wiedzę propagować.

⁴⁶ *Strategia rozwoju kraju 2020* przyjęta przez Radę Ministrów 25 września 2012 r., s. 50.

Bibliografia

- Apanowicz J., *Metodologia ogólna*, Bernardinum, Gdynia 2002.
- Bogacka E., *Poziom i czynniki przestępczości w układzie regionalnym Polski*, [w:] *Wybrane problemy miast i aglomeracji miejskich na początku XXI wieku*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2009.
- Fehler W., *Współczesne bezpieczeństwo*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003.
- Florczak W., *Produktywność czynników wzrostu PKB*, *Wiadomości Statystyczne*, nr 2, 2011.
- Hołyst B., *Kryminologia*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2007.
- Kamiński P., *Odkrywamy naukę*, Wydawnictwo Uczelniane Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu, Kalisz 2014.
- Kądziołka K., *Sytuacja społeczno -ekonomiczna mieszkańców a przestępczość w Polsce*, 2015. Kojder A., *Godność i siła prawa*. Szkice socjologiczno-prawne. Oficyna Naukowa, Warszawa 2001.
- Kurdziel W., Bijak M., *Działania policyjne w środowisku COVID-19*, PZL, Warszawa 2020.
- Mądrzejowski W., *Przestępczość zorganizowana. System zwalczania*, PWN, Warszawa 2015.
- Pływaczewski W., *Leksykon policyjny*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2001. *Strategia rozwoju kraju 2020* przyjęta przez Radę Ministrów 25 września 2012 r.
- Szymczak M., *Słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1979.
- Urban A., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009.
- Wiak R., *Europejska Sieć Prewencji a bezpieczeństwo społeczności lokalnej*, *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, Warszawa 2009. Widacki J., *Konieczny drugi etap reformy policji*, [w:] *Bezpieczny obywatel – bezpieczne państwo*, KUL, Lublin 1998.

Akty prawne

Akty prawa międzynarodowego:

Decyzja Rady 2007/845/WSiSW z dnia 6 grudnia 2007 r. dotycząca współpracy pomiędzy biurami ds. odzyskiwania mienia w państwach członkowskich w dziedzinie wykrywania i identyfikacji korzyści pochodzących z przestępstwa lub innego mienia związanego z przestępstwem (Dz.Urz.UE L332/103 z 18.12.2007).

Akty prawa krajowego:

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2021 r., poz. 1023).

Ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi z dnia 5 grudnia 2008 r. (Dz.U. z 2021 r., poz. 1773).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r., poz. 491).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r., poz. 566).

Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez policję w sytuacjach kryzysowych (Dz.Urz.KGP Dz.U. z 2017 r., poz. 2067).

Netografia:

Wyrok NSA w sprawie II OSK 1002/05 przywołany w Prawo budowlane. http://www.orzeczenia-nsa.pl/wyrok/ii-osk-100205,rozbiorka_budowli_lub_innego_objektu_budowlanego_dokonanie_oceny_stanu_techicznego_doprowadzenie,2537220.html.

<https://www.gov.pl/web/tarczaantykrzysowa>.

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_pl.

<https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-eu-security-union-strategy.pdf>

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/;395378>.

https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eurojust_pl.

https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/europol_pl.

<https://gazeta.policja.pl/997/archiwum-1/2020/numer-182-maj-2020/188578,Stare-metody-w-nowym-wydaniu.html>.

<https://isp.policja.pl/isp/aktualnosci/15846,Podsumowujemy-2020-rok-w-Policji.html>.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32007D0845>.

<https://pk.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-prokuratury-krajowej/prokurator-generalny-powolal-zespol-do-spraw-koordynacji-walki-z-przestepczoscia-gospodarcza-w-zwiazku-z-epidemia-koronawirusa/>.

<https://policja.pl/pol/form/1,dok.html>.

<https://policja.pl/pol/kgp/biuro-prewencji/wydzial-profilaktyki-sp/programy-krajowe-i-rzad/128310,Program-ograniczania-przestepczosci-i-aspoecznych-zachowan-Razem-bezpieczniej-i.html>.

Słownik języka polskiego, PWN <https://sjp.pwn.pl/sjp/obostrzenie;2491805.html>.

<https://uni.wroc.pl/czy-pandemia-covid-19-spowoduje-zapasc-globalnej-gospodarki/>.

<https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>.

<https://www.europol.europa.eu/publications-documents/how-covid-19-related-crime-infected-europe-during-2020>.

<https://fibis.pl/zagadnienia/przestepczosc-zorganizowana-w-dobie-koronawirusa-proba-bilansu/2020>.

<https://retailnet.pl/2020/12/07/79960-badanie-policyjne-statystyki-mowia-o-blisko-30-proc-wzroscie-kradziezy-w-sklepach/>.

<https://policja.pl/pol/form/1,dok.html>.

<https://www.policja.pl/pol/kgp/biuro-kryminalne/dokumenty/odzyskiwanie-mienia/86679,PODSTAWOWE-INFORMACJE.html>.

<https://www.poznan.pl/mim/main/-,p,1443,15149.html>, *How COVID-19-related crime infected Europe during 2020*.

<https://cbsp.policja.pl/cbs/aktualnosci/54587,Powolanie-Wydzialu-Operacji-Miedzynarodowych.html>.

Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady, szóste sprawozdanie z postępu prac nad stworzeniem rzeczywistej i skutecznej unii bezpieczeństwa z dnia 12 kwietnia 2017 r. (strona internetowa, jest dostępne sprawozdanie 14 pod adresem <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0211&from=PL>